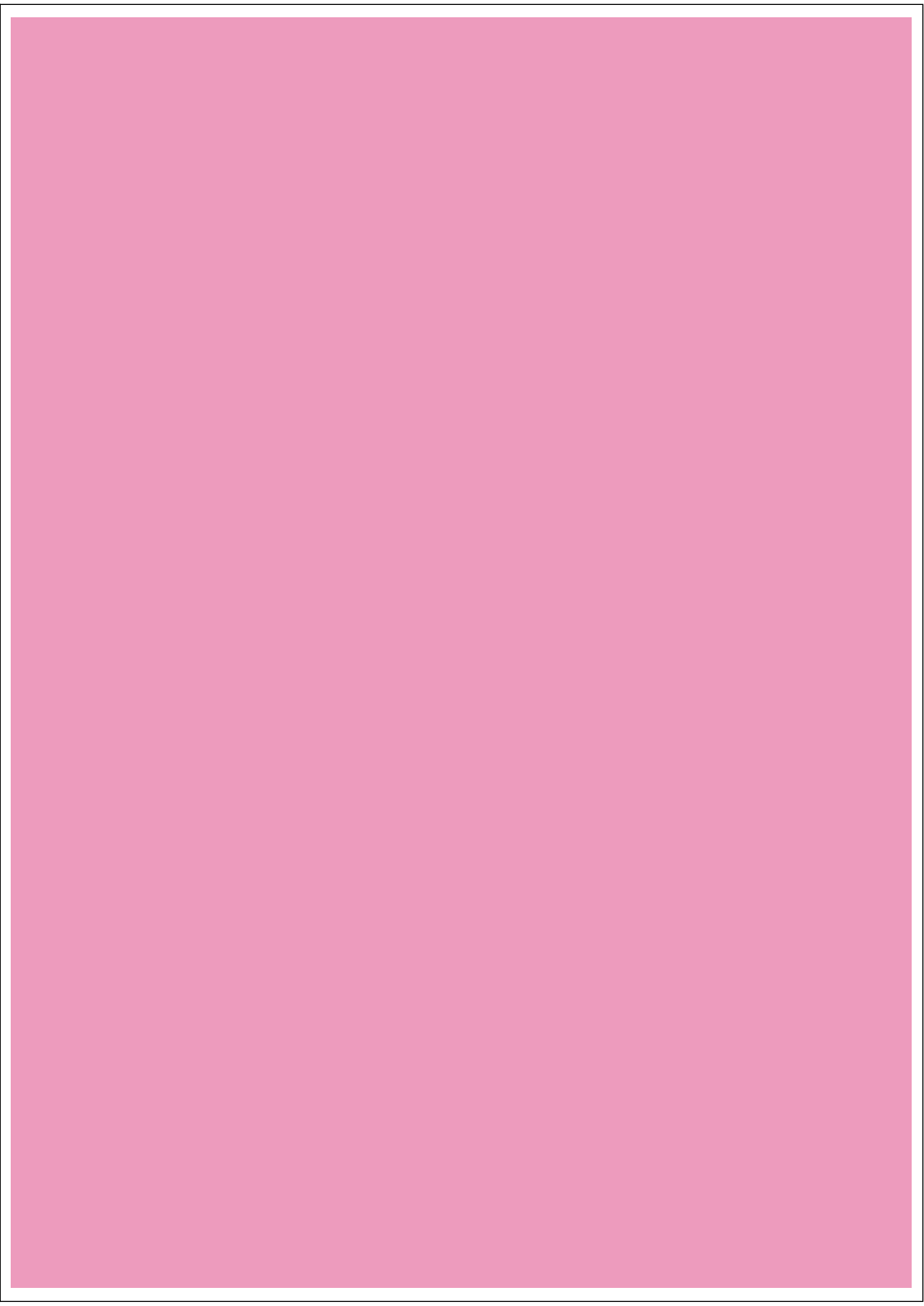


**BARA  
FÖR  
KÄR**

**- allt om säkrare sex**



**Innehållsförteckning** 1

**Förord** 3

**Vanliga missförstånd och fördomar om hiv** 6

**13 sjukdomar som smittar vid sex** 8

**Hivinfektion** 9

**Hepatit A** 10

**Hepatit B** 12

**Hepatit C** 13

**Gonorré** 14

**Klamydia** 16

**Lymfogranuloma venereum** 17

**Syfilis** 18

**Kondylom** 20

**Herpes Simplex 1 & 2** 22

**Skabb** 24

**Flatlöss** 25

**Giardia intestinalis & Entamoeba histolytika** 26

**Övrig information om Venhälsan** 28

STI är en förkortning för sexually transmitted infections - sexuellt överförda infektioner. Att en infektion är sexuellt överförd betyder att man kan smitta och smittas när man har sex. Med oralsex menas att suga av eller bli avsugen, med analsex menas aktivt eller passivt analt samlag, med vaginalsex sex mellan man och kvinna. Gemensamt för alla STI är att kondom skyddar mot smitta (undantag skabb och flatlöss). Även dildos kan överföra smitta. Dela inte dildo med andra eller använd kondom på dildon.

I Stockholms län kan du testa dig på Venhälsans kvällsmottagning som vänder sig till män som har sex med män. Du kan även testa dig på sex- och samlevnadsmottagningarna. De finns på de fyra stora sjukhusen och mitt i Stockholm på Sveavägen 52.

### Allmänt om sexuellt överförda infektioner

De flesta sexuellt överförda infektionerna är ganska lätta att bota om man bara upptäcker dem, många ger dock inga symtom. Sedan slutet av 1990-talet har samtliga sexuellt överförda infektioner ökat markant, särskilt gonorré, klamydia och syfilis. Dessa orsakas av bakterier och kan botas med antibiotika.

De flesta virussjukdomarna går däremot inte att bota, exempel på vanliga sådana är herpes simplex och kondylom. Det finns dock mediciner som lindrar symtomen.

Förutom virus och bakterier finns även andra sexuellt överförda organismer som amöbor, parasiter och löss.

### Hiv är annorlunda

En annan virussjukdom är hiv, som sedan slutet av 1970-talet drabbat många män som har sex med män.

Hiv angriper de vita blodkropparna och bryter långsamt ned kroppens immunförsvar. Till slut blir immunförsvaret så försvagat att man dör av sjukdomar, som en i övrigt frisk person normalt skulle klara av. Utan behandling tar förloppet mellan tre och tolv år. Men många är symtomfria länge, de känner sig friska och ser friska ut. Viruset gömmer sig, förutom i blodet, även på andra ställen i kroppen, till exempel i lymfkörtlar, i hjärnan, slemhinnan i tarmen och i sädesvätska.

Ännu finns inget vaccin eller botemedel. Men det går att bromsa sjukdomsförloppet, med så kallade bromsmediciner, så att man kan leva ett bra liv. Bromsmedicinerna ger dock biverkningar och man brukar vänta med behandling tills immunförsvaret har börjat försvagas. Ett undantag är den akuta hivinfektionen (primärinfektion), som man kan få några veckor efter smittillfället, den behandlas direkt med bromsmediciner.

Behandling med medicin sänker virusmängden i blodet, men det finns oftast virus kvar i sädesvätskan och i tarmslemhinnan. Trots behandling är man alltså fortfarande smittsam. En hivpositiv person som tar bromsmediciner kan smittas med ett annat hivvirus, som är resistent mot medicinerna. Det är därför viktigt att skydda sig med kondom även om man har sex med någon annan som är hivpositiv.

Hivtesterna är mycket säkra. De prov som visar sig vara positiva, det vill säga att man har hiv, kontrolleras dessutom med flera tester. Det tar två–tre månader efter smittotillfället innan hivtestet är alldeles säkert. Det innebär att man inte kan lita på ett negativt prov (saknar tecken på hivinfektion) förrän det gått minst tre månader efter eventuellt smittotillfälle. Det tar en vecka att få svar på ett hivtest.

**Obs!** Om du har en annan sexuellt överförd infektion, till exempel klamydia eller gonorré är du mer mottaglig för hivsmitta. Detsamma gäller dig som har hiv och dessutom en annan STI, du är mer smittsam. Syfilis, lymfogranuloma venereum och hepatiterna ger också mycket allvarligare symtom om du har hiv.

1. Man smittas inte med hiv om man »sätter på« det vill säga är aktiv vid ett analt samlag.

2. Hiv smittar inte om man drar ut penis innan det går.

4. Alla killar som vill använda kondom har hivinfektion.

3. Rikligt med glidmedel skyddar mot hiv.

6. Det gör inget om man får andra könssjukdomar för de kan botas.

5. Hiv smittar via toaletter eller saunor.

1. Sanningen är att slemhinnan i ändtarmen innehåller många celler, som har rikligt med hiv i sig. Det är alltså inte eventuella blödningar vid analsex som smittar, det är slemhinnekontakten mellan penis och slemhinnan i tarmen som smittar eller gör att virus överförs båda vägarna. Du kan därmed smittas även om du är den som "sätter på".

2. Sanningen är att alla killar har försats i större eller mindre mängd och du känner inte när den kommer. Försatsen kan innehålla hivvirus.

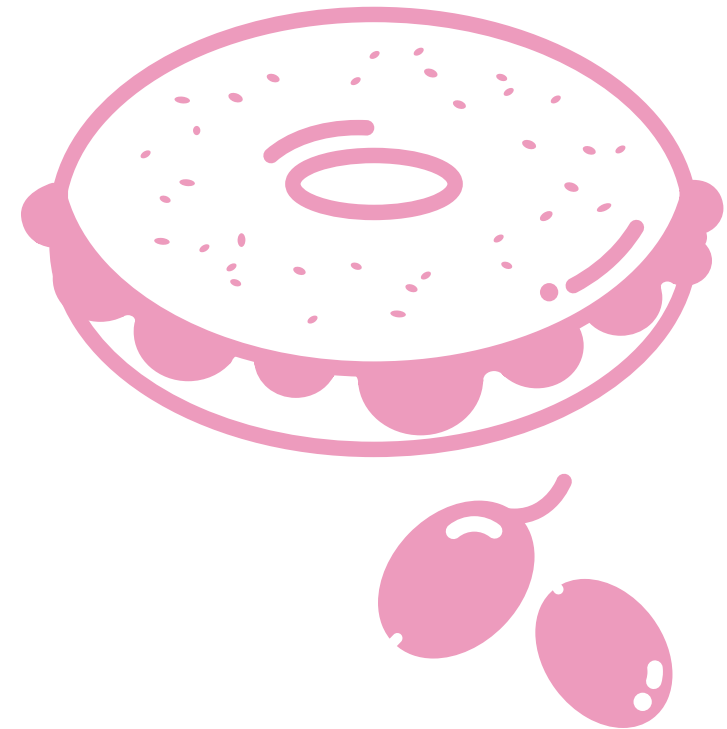
3. Sanningen är att glidmedel inte har någon skyddande effekt mot virus eller bakterier. Glidmedel är till för att underlätta samlaget och för att kondomen inte ska gå sönder.

4. Sanningen är att många killar vill använda kondom för att inte få hivinfektion eller andra könsjukdomar.

5. Sanningen är att man måste ha sex utan kondom på toaletterna eller i saunan för att bli smittad.

6. Sanningen är att andra sexuellt överförda infektioner ökar risken för överföring av hivvirus.

Fakta om inkubationstid (tiden från smittotillfälle tills man får eventuella symtom), symtom, smittvägar, provtagning och behandling.



## Hivinfektion (virus)

9

**Inkubationstid:** 2–3 veckor.

**Symtom:** Ett eller flera av följande besvär: Feber, ont i halsen, röda hudutslag över hela kroppen och lätta förkylningsliknande symtom. Detta kallas primärinfektion.  
Obs! Många smittade får ingen primär hiv-infektion och inga symtom.

**Smittvägar:** Anal-, vaginal- och oralsex. Bidragande orsaker vid smitta genom oralsex kan vara sår i munnen eller tandköttinflammation. Hiv smittar inte vid djupa kyssar.

**Provtagning:** Blodprov.

**Behandling:** Tabletter.

**Återbesök:** Regelbundna kontroller 2–4 gånger om året.

**Vaccination:** Finns ej.

## Hepatit A *Gulsot* (virus)

10

**Inkubationstid:** 2–6 veckor.

**Symtom:** Feber, trötthet, illamående och eventuell gul-färgning av huden. Symtomen håller vanligen i sig under några veckor men tröttheten kan finnas kvar i flera månader.

**Smittvägar:** Smittar huvudsakligen genom förorenad mat och vatten. Virus finns i avföringen cirka två veckor innan man får symtom och två veckor efter. Anal-, oral- och vaginalsex innebär också risk för smitta.

**Provtagning:** Blodprov.

**Behandling:** Ingen. Läker ut av sig själv.

**Återbesök:** Efter genomgången infektion.

**Vaccination:** Ja.

**Ökar risk för att smittas med hiv:** Oklart.



**Inkubationstid:** 2–6 månader.

**Symtom:** Feber, trötthet, illamående och eventuell gul-färgning av huden. Många får inga symtom alls. En del blir kroniska smittbärare, även om de inte själva får symtom. Efter 20–30 år som kronisk bärare riskerar man att få skrumplever och levercancer.

**Smittvägar:** Blodsmitta och stor risk för sexuell smitta vid anal-, vaginal- och oralsex.

**Provtagning:** Blodprov.

**Behandling:** Behandlas med tabletter ofta i kombination med sprutor i 6–12 månader.

**Återbesök:** När infektionen läkt. Alla kroniska bärare ska kontrolleras regelbundet.

**Vaccination:** Bra vaccin finns. Gratis för män som har sex med män.

**Ökar risk för att smittas med hiv:** Oklart. Om man har en kronisk hepatit B och smittas av hiv förvärras hepatiten och risken att drabbas av skrumplever och tidigare död ökar kraftigt.

## Hepatit C (virus)

13

**Inkubationstid:** 6–8 veckor.

**Symtom:** Vanligen inga symtom, men i sällsynta fall kan man få feber, trötthet, illamående och eventuell gulfärgning av huden. Risken för kronisk infektion med hepatit c är stor och leder ofta till skrumplever och levercancer.

**Smittvägar:** Blodsmitta vanligast, men smittar även sexuellt.

**Provtagning:** Blodprov.

**Behandling:** Behandling med tabletter och injektioner upp till ett år.

**Återbesök:** Ja, regelbundna kontroller vid kronisk hepatit c och täta kontroller under behandling.

**Vaccination:** Finns ej.

**Ökar risk för att smittas med hiv:** Oklart. Om man har en kronisk hepatit b och smittas av hiv förvärras hepatiten och risken att drabbas av skrumplever och tidigare död ökar kraftigt.

## Gonorré (bakterie)

14

**Inkubationstid:** 3–7 dagar.

**Symtom:** Rikliga flytningar från urinrör eller ändtarm. Det svider när man kissar. Symtom från svalget är ovanligt. Obs! Hälften av alla smittade får inga symtom alls.

**Smittvägar:** Oral-, vaginal- och analsex.

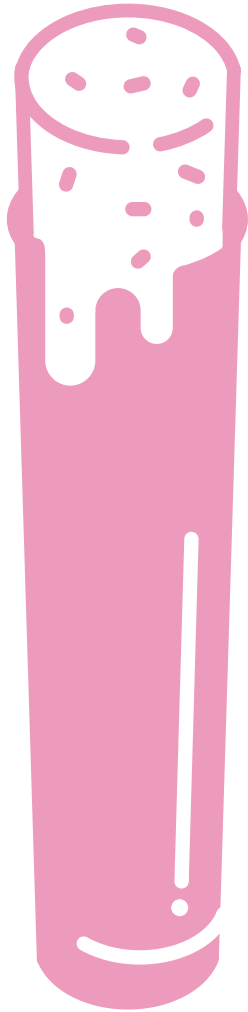
**Provtagning:** Odling från urinrör, hals och ändtarm.

**Behandling:** Antibiotika, tabletter eller injektion.

**Återbesök:** En vecka efter avslutad behandling.

**Vaccination:** Finns ej.

**Ökar risk för att smittas med hiv:** Ja, även om man har gonorré utan symtom.



**Inkubationstid:** 2–3 veckor.

**Symtom:** Flytningar från urinröret, sveda, klåda från urinrör eller ändtarm. Obs! Hälften av alla smittade får inga symtom alls.

**Smittvägar:** Oral-, vaginal- och analsex.

**Provtagning:** Svalg, urinrör, urin eller ändtarmen.

**Behandling:** Antibiotika, tabletter.

**Återbesök:** Kontrollprov bara om man inte blir symtomfri av behandlingen.

**Vaccination:** Finns ej.

**Ökar risk för att smittas med hiv:** Ja, även om man har klamydia utan symtom.

## Lymfogranuloma venereum (speciell klamydiabakterie)

17

**Inkubationstid:** 2–3 veckor.

**Symtom:** Svåra sår på penis och vid ändtarmen och förstörade lymfkörtlar i ljumskarna. Även svår inflammation i ändtarmen.

**Smittvägar:** Oral-, vaginal- och analsex.

**Provtagning:** Odling från svalg, urinrör, sår och ändtarm.

**Behandling:** Antibiotika i 3 veckor. Längre och starkare behandling än vid vanlig klamydia.

**Återbesök:** Kontrollodling efter avslutad behandling.

**Vaccination:** Finns ej.

**Ökar risk för att smittas med hiv:** Ja, och hivpositiva får allvarligare symtom än andra.

## Syfilis (bakterie)

18

**Inkubationstid:** 2–4 veckor till sår och 1–3 månader till hudutslag.

**Symtom:** Oömma sår under förhuden eller vid ändtarmsöppningen eller munnen. Efter 1–3 månader kan man få röda utslag över hela kroppen, feber, ledsmärter och lätt huvudvärk. Obs! Många får inga symtom alls.

**Smittvägar:** Oral- vaginal- och analsex.

**Provtagning:** Blodprov, skrap från såret.

**Behandling:** Injektioner med antibiotika.

**Återbesök:** Upp till 2 år efter avslutad behandling.

**Vaccination:** Finns ej.

**Ökar risk för att smittas med hiv:** Ja, och hivpositiva får allvarligare symtom än andra.



**Inkubationstid:** 2–3 månader, ibland upp till ett år.

**Symtom:** Små vårtlika utväxter på penis, under förhuden, kring ändtarmsöppningen och ibland även i munnen.

**Smittvägar:** Oral-, vaginal- och analsex. Ibland bara hudkontakt.

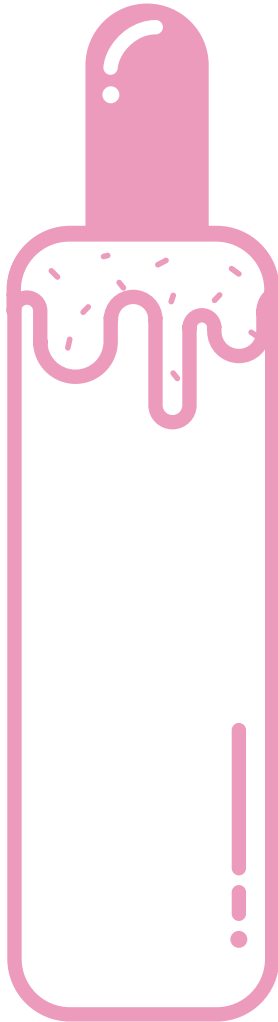
**Provtagning:** Oftast räcker det med läkarundersökning.

**Behandling:** Pensling med speciellt vårtmedel, laser eller operation.

**Återbesök:** Efter avslutad behandling, annars inte.

**Vaccination:** Finns ej.

**Ökar risk för att smittas med hiv:** Ja.



**Inkubationstid:** Mellan 3 dagar till 3 veckor.

**Symtom:** Första infektionen ger små blåsor, starkt svidande utslag eller sår på penis, i ändtarmen eller på läpparna. Vid svårare fall även feber och lymfkörtelförstoring. Läker på ett par veckor. Återfall är vanliga men ger oftast lindrigare symtom än förstagångsinfektionen.

**Smittvägar:** Oral-, vaginal- och analsex. Hud- eller slemhinnekontakt smittar också. Smittsamheten är som högst när man har blåsor eller sår men man kan även smitta när de håller på att utvecklas.

**Provtagning:** Prov från sår/blåsor för viruspåvisning.

**Behandling:** Tabletter eller salva som lindrar symtomen och förkortar tiden med symtom. Kan också användas förebyggande för att hindra återfall.

**Återbesök:** Nej.

**Vaccination:** Finns ej.

**Ökar risk för att smittas med hiv:** Ja.



**Inkubationstid:** 1–7 dagar.

**Symtom:** Hudklåda över hela kroppen, små utslag mellan fingrarna och kliande utslag på penis.

**Smittvägar:** Det räcker att man ligger i samma säng som en som har skabb.

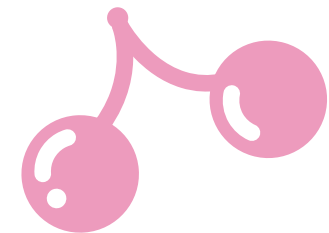
**Provtagning:** Läkare letar efter skabb och skabbgångar i huden.

**Behandling:** Insmörjning av kroppen med Tenutex eller Prioderm och tvätt av kläder och sängkläder.

**Återbesök:** Nej.

**Vaccination:** Finns ej.

**Ökar risk för att smittas med hiv:** Nej.



## Flatlöss (löss)

25

**Inkubationstid:** 1–7 dagar. Flera veckor om man duschar ofta.

**Symtom:** Klåda på könsorganen och i könshåren.  
Lössen syns i könshår och ögonbryn.

**Smittvägar:** Det räcker att man ligger i samma säng som någon som har flatlöss.

**Provtagning:** Om du är osäker sök läkare, annars behandla själv med receptfritt läkemedel.

**Behandling:** Tenutex eller Prioderm finns receptfritt på apoteket. Tvätta även kläder och sängkläder.

**Återbesök:** Bara om symtomen inte försvinner.

**Vaccination:** Finns ej.

**Ökar risk för att smittas med hiv:** Nej.

## Giardia intestinalis & Entamoeba histolytika (amöbor)

26

**Inkubationstid:** 1–2 veckor.

**Symtom:** Ont i magen (magkatarr), gaser, diarréer.

**Smittvägar:** Slicka stjärt, analsex, förorenat vatten och mat.

**Provtagning:** Avföringsprov.

**Behandling:** Antibiotika.

**Återbesök:** Avföringsprov 1 vecka efter avslutad behandling.

**Vaccination:** Finns ej.

**Ökar risk för att smittas med hiv:** Ja.





### Venhälsan

Venhälsan är en mottagning på Södersjukhuset som är specialiserad på hiv och andra sexuellt överförda infektioner. Mottagningen riktar sig framförallt till män som har sex med män.

### Venhälsans kvällsmottagning

Venhälsans kvällsmottagning är öppen för alla män som har sex med män. Här kan du ta hivtest samt testas och läkarundersökas för övriga sexuellt överförda infektioner. Vid hivtestning får du vara anonym. Din läkare har tystnadsplikt och din journal kan inte läsas av någon annan än Venhälsans personal.

Du behöver inte beställa tid för hiv- och syfilistestning. Provtagning för övriga sexuellt överförda infektioner kräver tidsbeställning. Provtagning är kostnadsfri.

Venhälsan erbjuder gratis vaccination mot hepatit B.

På kvällsmottagningen finns möjlighet till kontakt med kurator.

**Venhälsan, Södersjukhuset, plan 5, Hiss D**

Telefon: 08-616 25 00

**Telefontider**

Måndag–torsdag kl. 8.00–16.00

Fredag kl. 8.00–14.00

**Kvällsmottagningens öppettider**

Tisdagar och torsdagar kl. 17.00–20.30

**[www.hiv.nu](http://www.hiv.nu)**

(Venhälsans hemsida)

**[www.kondom.nu](http://www.kondom.nu)**

(Information om kondomer, sex och könssjukdomar)

**Text**

Sven Grützmeier, Venhälsan

Broschyren är framtagen av Venhälsan och  
Lafa – Enheten för sexualitet och hälsa.



**Stockholms läns landsting**

LAFA Enheten för sexualitet och hälsa